

ERSTA
SKÖNDAL
BRÄCKE
HÖGSKOLA

Ersta Sköndal Bräcke högskola
Institutionen för socialvetenskap
Socionomprogrammet 210 hp

**Diskurser på sociala medier och dess koppling till socialt arbete
En diskursanalys med utgångspunkt i temat; kvinnors och mäns lönesättning**

Homero Alvarez
SOC6 V18 Socialt arbete och kunskapsutveckling
C-uppsats VT2018
Handledare: Anna Carlstedt
Examinator: Anders Kassman

Förord

Analysen i den här uppsatsen vill hjälpa personer som arbetar inom socialt arbete till ökad förståelse för möten mellan individer med olika världsbild samt vilka problem som kan uppstå. Exempelvis kan detta handla om mötet mellan professionell och klient. Detta med förhoppningen att man på ett bättre sätt kan möta klienter.

Tack till:

Anna Carlstedt

Emilia Forsell

Lisa Forsanker Duvaldt

Simon Löfgren

Joakim Surtmann

Martina Sturmhoefel Warnberg

Sammanfattning

Temat diskurs kan vara svårt att få grepp om. Uppsatsen ämnar närma sig temat ur ett teoretiskt intresse, samt försöka finna hur det kan vara relevant för det sociala arbetet. För att lättare ta sig an detta görs utgångspunkten i en diskursanalys av löneskillnader mellan kvinnor och män, med utgångspunkt i sociala medier. Studiens syfte är att belysa och analysera olika typer av diskurser på sociala medier med utgångspunkt ur ämnet; kvinnors underprivilegierade lönesättning i jämförelse med män, samt att finna på vilket sätt detta kan påverka det sociala arbetet.

Jämställdhetsämnen som detta, bör ur analytisk synpunkt närmas med försiktighet. Detta då normer, formella regler, lagar samt bildandet av kulturer gör att personen bakom analysen själv är en del av det som analyseras. Man är således själv färgad av samhällets kultur och struktur. Sociala medier möjliggör ett sätt att kommunicera allt ifrån händelser ur det privata livet samt en vy av den egna världsbilden. Det ska tydliggöras att uppsatsen är menad att stå neutral i de olika typer av jämställdhetsfrågor som kan dyka upp. Ställningstaganden undviks i så stor mån som möjligt då uppsatsen ska ses ur teoretisk synpunkt, med intresse för teoriernas applikation. Frambringande av information görs genom empiri utan syfte för ställningstagande.

Uppsatsen vill finna den kritiska punkten hos uttalanden i sociala medier och vilken grund de står på. M. Winther Jørgensen. & L. Phillips. skriver att diskurs kan sägas vara "ett bestämt sätt att tala om och förstå världen, eller ett utsnitt av världen" (2000 s.7). Uppsatsen söker alltså att finna mening och betydelse ur vilket människor grundar sina argument, samt vad som kan ligga bakom världsbilderna som skapas ur diskursen inom uppsatsens tema. På detta sätt kan dessa världsbilder tydliggöras och slutligen agera som exempel för hur socialt arbete kan färgas av diskursutformning. Uppsatsen vilar mot Michel Foucaults teorier om diskurs i förhållande till makt som ramverk för att analysera och beskriva materialet som yttrar sig genom Instagram och Twitter. I den här uppsatsen ses Foucaults definition av makt som formande och resultat av diskurs, snarare än maktens kanske vedertagna definition som suveränitetens härskande över individen eller en parts förtryck av en annan.

M. Winther Jørgensen. & L. Phillips (2000 s.28) skriver vidare att forskarens roll inom diskursanalysen bör vara att intressera sig av "hur vissa utsagor helt naturligt blir accepterade som sanna och andra inte". Det är med denna grund som uppsatsen bör ses som betraktande och frågande, i vissa fall mer eller mindre kritisk, men med förhoppningen att den inte ska beläggas med en underton av någon slags ideologisk agenda.

Etikprofessorn Elena Namli, sa i programmet Idévärlden, på Sveriges Television: "'Kritisk' – betyder

inte 'ta avstånd'" (Idévärlden 4/2 2018). Det är med denna ståndpunkt som uppsatsen tar sig an följande analys.

Nyckelord och förklaringar

Hashtag ”#” – Ett ord eller en fras som efterföljer hash-tecknet ”#”. Används på sociala medier för att identifiera meddelanden relaterade till ett visst ämne.

Nodalpunkter – ett centralt moment kring vilket de andra tecknen ordnas och från vilket de får sin betydelse (Winther Jørgensen & Phillips 2000)

Betydelsefixering – Inom denna uppsats ses betydelsefixering som företeelser inom diskurs som är så konventionaliserade att vi uppfattar dem som naturliga (Winther Jørgensen & Phillips 2000 s.32). Ett exempel på detta kan vara när en konstnär beskriver hur denna har målat en tavla, så gör vi antagandet att tavlan målades med verktyg som en konstnär vanligtvis använder; färger, en palett, en pensel etcetera.

Argumentationsfallasi – Argumentativa tekniker som på olika sätt gör det svårt för den som utsätts för dem att granska dess hållbarhet eller relevans (Björnsson, Kihlblom & Ullholm 2009)

Innehållsförteckning

Förord	2
Sammanfattning	3
Nyckelord och förklaringar	5
Inledning.....	7
Problembeskrivning.....	8
Syfte.....	9
Frågeställningar	9
Avgränsningar samt forskningsetiska överväganden	9
Tidigare forskning.....	11
Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2016.....	12
Delad glädje är dubbel glädje.....	13
Foucault för alle?	14
Teori.....	16
Den tredje parten.....	17
Metod.....	19
Begreppet nodalpunkt samt dess innebörd.....	22
Argumentationsfallasier.....	24
Metoddiskussion	26
Urval.....	27
Analys/Resultat.....	29
Diskurs på sociala medier	34
Argumentation.....	37
Diskussion.....	40
Slutsats	41
Tillbaka till den tredje parten.....	41
Vad har diskursen för relevans i socialt arbete?	44
Referenslista	46
Appendix	47

Inledning

I och med #metoo-rörelsens framgång, vars syfte är att lyfta fram ojämställda strukturer mellan kvinnor och män på såväl arbetsplatser som på andra arenor, växte sig en politisk debatt starkt fram gällande inte minst den allmänna förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier (www.ne.se). Detta ledde till flertalet manifestationer och demonstrationer. Vid uppsatsens skrivande har regeringen lämnat över en lagrådsremiss till Lagrådet med förslag på en ny sexualbrottslagstiftning som bygger på samtycke (www.regeringen.se). I lagrådsremissen föreslår regeringen bättre stöd för utsatta, hårdare straff vid grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn, samt införandet av två nya brott, oaktsam våldtäkt och oaktsamt sexuellt övergrepp.

Den politiska debatt som fördes, gav utrymme för ytterligare spridning av belysandet av strukturell diskriminering såväl på arbetsplatsen som inom andra sektorer av samhället.

En rörelse som pågått tidigare, med samma budskap men under andra namn, som i och med #metoo-rörelsens framgång, fick större utrymme i traditionella media och sociala medier var något som kallades 16:02-rörelsen som drevs av Sveriges kvinnolobby (sverigeskvinnolobby.se). En partipolitiskt obunden och ideellt verksam paraplyorganisation för svensk kvinnorörelse som arbetar för att stärka kvinnors position i samhället. 16:02-rörelsen sammansluter politiska kvinnoförbund, fackliga organisationer och kvinnorörelsens organisationer som tillsammans ska arbeta för att kvinnor ska få lön hela dagen (www.sverigeskvinnolobby.se). En undersökning gjord av medlingsinstitutet (www.mi.se) visar att när kvinnors och mäns löner jämfördes år 2016 så hade kvinnor i genomsnitt 88 procent av mäns lön (www.mi.se). Detta omräknat i tid betydde att kvinnor med andra ord jobbade gratis efter kl. 16:02 räknat på en arbetsdag från 8-17 – Därav namnet 16:02-rörelsen. Rörelsen har ändrat namn utefter klockslagets förflyttning i relation till gällande årsrapport.

Uppsatsens tidiga utgångspunkt var att, med hjälp av diskursanalys, undersöka ämnet; kvinnors underprivilegierade lönesättning i jämförelse med män. I takt med att uppsatsen växte och temat 'diskurs' undersöktes närmare så blev det naturligt och nödvändigt att relatera uppsatsen till det sociala arbetet. Detta skedde genom att med utgångspunkt i den insamlade datan, göra en djupare analys av det generella temat 'diskurs' och på så sätt visa på strukturer och former samt hur de slutligen kan ges relevans till socialt arbete. Uppsatsen kan därför beskrivas ha ett huvudsakligen teoretiskt intresse för diskursen och dess applicerbarhet till socialt arbete, men använder sig av det konkreta ämnet löneskillnader som ett empiriskt exempel i förhållande till en diskursanalys.

Problembeskrivning

Jämställdhetsfrågor har fått en stark befästning i såväl sociala medier som genom traditionella medier i form av exempelvis rapportering av metoo-rörelsen, 16:02-rörelsen med flera.

Jämställdhetsdiskussionen ställde frågor som; vem bär ansvaret för skapandet av strukturella fenomen som anses omoraliska? Men också; vem bär ansvaret för lösningen av dessa problem? Exempel sågs på hashtags som #metoo #ididit #inteallmän och #joallmän med flera där man uttryckte sig om just upplevt omoraliska strukturer mellan kvinnor och män. Mitt personliga engagemang låg i diskussioner om löneskillnader könen emellan, och på så sätt började uppsatsen.

Genom framförandet av detta tema återkom ofta frågan om vilken relevans löneskillnader hade till socialt arbete. Det blev ett problemområde i sig att lösa uppgiften kring vilken relevans diskursen om lönesättning har till det sociala arbetet i stort. Jag upplevde tidigt att diskursen om lönesättning kunde vara ett tecken på ett missnöje som kan härledas tillbaka till de utmaningar som det sociala arbetet står inför. Man kallar ibland socialsekreteraren för saker som demokratins väktare och under utbildningen har jag präglats av vilket ansvar som socionomen har i förhållande till medborgare och stat.

Samtidigt var jag intresserad av temat om diskursanalysen och intresserade mig för vilken plats diskursen hade i det sociala arbetet. Ett tema som jag själv ansåg att det inte pratades om under utbildningen.

Jag upplevde uttrycket ”diskurs” som ett abstrakt uttryck utan en klar definition, vilket jag upplevde som en form av ett svart hål som möjligtvis inte utforskats nog inom ramen för det sociala arbetet och den akademiska utbildningen. Genom denna reflektion vävdes problem så småningom in i varandra – problematiken som uttrycktes genom inlägg, kommentarer, genom hashtags, kan vara ett uttryck för missnöje hos medborgare, enskilda eller grupperade som genom diskursanalys kan visa på tendenser som i sig kan kopplas till det sociala arbetet. En ytterligare dimension som vägdes in var hur man förhåller sig till källkritik på sociala medier. Jag upplevde att man på sociala medier ofta argumenterar utan källor och att det skapar en diskussion som spinner vidare och får ett eget liv. Detta kan leda till diskussionsämnen som har sitt ursprung i felaktig information, men som genom känslomässigt engagemang involverar fler och fler. Därför tas argumentationsfallasier upp som en del av uppsatsen, för att behandla på vilket sätt man grundar en diskussion samt sina argument och vilken påverkan det kan ha på diskursen som formas.

Syfte

Syftet med studien är att belysa och analysera olika typer av diskurser på sociala medier inom ämnet; kvinnors underprivilegierade lönesättning i jämförelse med män, samt att med utgångspunkt i detta, finna på vilket sätt diskurs kan påverka det sociala arbetet.

Frågeställningar

Vilka tendenser kan vi se, som visar på att olika typer av diskurser hålls på sociala medier inom ämnet; kvinnors underprivilegierade lönesättning i jämförelse med män?

Vilken relevans har diskurs, generellt, till socialt arbete?

Vilka argumentativa metoder tycks användas när man diskuterar ämnet; kvinnors underprivilegierade lönesättning i jämförelse med män på sociala medier?

Kan man finna andra begrepp som tydliggör diskursen inom ämnet; kvinnors underprivilegierade lönesättning i jämförelse med män på sociala medier?

Avgränsningar samt forskningsetiska överväganden

Uppsatsen är menad att stå neutral i de olika typer av jämställdhetsfrågor som kan dyka upp.

Ställningstaganden undviks i så stor mån som möjligt då uppsatsen ska ses ur teoretisk synpunkt, med intresse för teoriernas applikation på såväl analys som resultat. Frambringande av information görs genom empiri utan syfte för ställningstagande. Det ska vara diskursens relevans till socialt arbete som är huvudämnet.

Uppsatsen grundar sig i textanalyser där internet och sociala medier står i fokus. Bakom varje text finns individer av olika ålder, kön, socioekonomiska förhållanden, språkanvändning och personlighetsdrag. Eftersom uppsatsen fokuserar på texter och inlägg ses författare som anonyma, utan hänsyn till dessa kategorier, om ingenting annat anges. Anonymiteten behandlas på så sätt att texterna återfinns i sitt originalformat genom en bilaga. En medvetenhet finns i att texterna går att

känna igen och spåras till dess avsändare, emellertid är tanken att texterna endast ska ses som anonyma inom ramen för uppsatsen, för att läsaren ska ges möjlighet att förhålla sig objektiv. Texterna i urvalet är tagna ur sociala medier, varpå en absolut anonymitet förmodas redundant, på grund av sociala mediers utformning där materialet är tillgängligt för alla.

Då uppsatsen till stor del tar ansats från Michel Foucaults teorier om diskurs så behandlas texterna ur ett maktperspektiv. Foucault menar att det är de med makt som styr diskursen, men att diskursen också är sprungen ur den verklighetsbild som får forma vårt språk (Thurén, 2007).

Texterna behandlas som ting, med abstrakta grunder vilka analysen vill göra ett försök att frambringa. På så vis är texten i sig inte *nödvändigtvis* den konkreta grunden för analys, så som den hade varit ur ett rent lingvistiskt, retoriskt perspektiv. Och så är inte heller författaren bakom texten. Utan jakten på verklighetsbilder och vilka strukturer som tycks forma diskursen. Emellertid förekommer även analyser med lingvistiska och retoriska inslag.

Komplexiteten bakom uppsatsens ämne gör att det vävs in bland politiska ståndpunkter, politiska ideologier, utvecklingen av lagar etcetera. För att behålla uppsatsens kärna kommer fokus inte ligga i förklaringen av exempelvis föräldraförsäkringen och dess utveckling, utan snarare försöka tolka textförfattarens syn på rättvisa och dess argument. Ämnet löneskillnader förhåller sig ej på internationell nivå, då Sveriges välfärdsystem och faktorer knutna till dessa som eventuellt kan kopplas till löneskillnader anses för unika för att jämföras internationellt.

Det händer att man i vissa inlägg eller kommentarer hänvisar till olika länkar som för en till andra sidor än de sociala medierna som undersöks. I det fallet som det anses relevant till argumentationen så kommer dessa sidor att finnas med i undersökningen. Exempel på detta kan vara länkar till traditionella nyhetssidor där en aktör själv har offentliggjort ett meddelande, eller om man vill bygga på sin argumentation genom en länk till en Youtube-video som förklarar informationen bakom argumentet.

Tidigare forskning

Under följande kapitel kommer tidigare forskning som anses relevant för just denna uppsatsen att beröras. Ämnet diskurs i sig kan ta en rad olika riktningar, så man tänka sig att valet av tidigare forskning skulle kunna inkludera många olika fält såsom kommunikation, sociologi samt annan humaniora, beroende på vad man intresserar sig av.

Då uppsatsen dels förhåller sig till en bredd i form av Michel Foucaults teorier samtidigt som den rör sig inom en spets i form av ett specifikt ämne, nämligen temat om män och kvinnors olika lönesättning och hur den diskuteras inom sociala medier, så är det emellertid ingen enkel uppgift att hitta tidigare forskning knutet specifikt till ämnet. Istället har valet gjorts att titta på forskning som på något sätt har kunnat tillföra till uppsatsens fundament. Redovisningen av tidigare forskning och det aktuella kunskapsläget sker främst på nationell nivå. Det internationella kunskapsläget gällande exempelvis löneskillnader anses vara irrelevant för uppsatsens behandlande, då Sveriges välfärdssystem och faktorer som eventuellt kan kopplas till löneskillnader, såsom föräldrarledighet och så vidare, gör ämnet för unikt för att behandlas ur ett internationellt perspektiv.

Forskningsökningen skedde främst genom google scholar (<https://scholar.google.se/>), med sökningsord kopplade till diskursanalys, diskurs inom socialt arbete och sociala medier samt Michel Foucaults teorier.

Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2016

Medlingsinstitutet är en myndighet under Arbetsmarknadsdepartementet och publicerar varje år sedan 2009 en rapport kring löneskillnaden mellan kvinnor och män (www.mi.se)

Sammanfattningsvis skriver Medlingsinstitutet att löneskillnaden år 2016 var 12,0 procent. Störst genomsnittlig löneskillnad ser man inom landstingen, där löneskillnaden är 21,1 procent. Minst löneskillnad finns inom kommunerna, där den ligger på 3,4 procent. Denna skillnad i löner, skriver man, kan bero på en rad olika faktorer. Vissa faktorer tar Medlingsinstitutet själva hänsyn till genom en så kallad standardavvägning. Efter standardavvägningen återstår en oförklarad skillnad mellan könen på 4,5 procent. Det är efter standardavvägningen inte heller landstingen som står för den största löneskillnaden då de ligger på 3,8 procent. Den största oförklarade skillnaden i lön finns bland tjänstemän i privat sektor och ligger på 7,2 procent. Kommunerna ligger kvar på den minsta oförklarade löneskillnaden, efter standardavvägning – 0,3 procent.

Man skriver emellertid att det självklart finns fler faktorer än de som ingår i standardavvägningen genom den egna statistiken. Vidare så redovisar man för att de resterande 4,5 procenten som visar på löneskillnaden mellan kön, är oförklarade i statistisk mening, men inte nödvändigtvis osaklig. Man skriver:

En osaklig löneskillnad definieras i detta sammanhang som en skillnad i utfall som beror enbart på kön. Med andra ord, en osaklig löneskillnad mellan könen förekommer om skillnader i lön kvarstår när man tagit hänsyn till alla systematiska skillnader i egenskaper mellan könen. I praktiken är detta i stort sett omöjligt att göra eftersom alla tänkbara faktorer inte kan fångas upp i statistiken

(www.mi.se/files/PDFer/att_bestalla/loneskillnader/Skillnaden16.pdf s.13)

Rapporten kan alltså fastställa eventuella löneskillnader mellan könen, men kan inte fastställa ifall skillnaden i utfall mellan kvinnor och män beror på diskriminering, eller ifall de beror på relevanta skillnader i egenskaper som vägs in när lönen bestäms, men som inte kan observeras i statistiken

Delad glädje är dubbel glädje

Ingela Wadbring och Sara Ödmark (2014) tar i sin studie "Delad glädje är dubbel glädje?" upp fenomenet att dela nyheter på internet. Då denna uppsats utgår från sociala medier och diskurser sprungna åtminstone till viss del av nyheter spridda på internet så kan det vara ansevärt att ta en närmare titt på deras analys av nyhetsspridning på internet samt vilka effekter detta kan ge.

Wadbring och Ödmark menar att detta fenomen görs i ett gränsland mellan offentligt och privat. De traditionella nyhetsorganisationerna får dela samma utrymme som de mindre traditionella organisationer som också publicerar och delar nyheter. Wadbring och Ödmark menar att dessa mindre traditionella organisationerna har olika avsikt och behandlar helt eller delvis olika fenomen som de traditionella. Förutom detta finner de att det även existerar en stor mängd privatpersoner, utan en organisation bakom sig, som även publicerar eller delar olika slags nyheter. Dessa nyheter, eller texter kan ibland även vara i form av krönikor. Wadbring och Ödmark pekar på att de traditionella nyhetsorganisationerna inte längre är ensamma förmedlare och att det numera istället är vanligare att nyheter når oss via vänner på Facebook, Twitter eller via en länk i ett forum för vårt specialintresse. Det är alltså nyheterna som når oss via spridning genom det kontaktnätverk som vi själva har byggt upp, snarare än att vi själva letar upp nyheterna. Detta menar de förändrar såväl produktion som konsumtion av nyheter i grunden. På toppen av en lista över de svenska nyheter som delats mest på Facebook någonsin hamnar ett fristående inlägg om feminism. Övriga nio platser hålls av traditionella medier: Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter, Nerikes Allehanda, Helsingborgs Dagblad och tidningen Café (Karlsten, 2014, ur Wadbring & Ödmark. 2014)

I studien beskrivs även hur enkelt och bekvämt det är att konstruera sitt egna flöde så att det bekräftar den egna världsbilden snarare än utmanar den, och att en delning till viss del handlar om att bekräfta den egna världsbilden och sprida den vidare till andra genom att noggrant välja de nyheter som man vill att fler ska se. Angående källkritiken så menar Wadbring och Ödmark att den påverkas ytterligare av att en delad nyhet ofta kommer från en person som man själv har valt att följa. Det kan handla om en vän, en arbetskamrat, ett känt namn eller en opinionsledare, vars status kan påverka nyhetens trovärdighet samt inverkan hos läsaren.

Wadbring och Ödmark skriver att: "det är troligt att även den vanlige nyhetskonsumenten kommer att behöva utveckla sin inre viralgranskare – sin mediekunnighet – för att kunna navigera tryggt i nutidens och framtidens nyhetsklimat" och gör liknelsen hos den virala spridningen av nyheter på

nätet med den traditionella kvällstidningsspridningen där man alltid har varit tvungen att ha lockande rubriker för att få fler att köpa tidningen. Detta är någonting som de traditionella prenumererade morgontidningarna aldrig behövt ta till.

Foucault för alle?

Eftersom uppsatsen kommer att vila mot Michel Foucaults teorier om diskurs i förhållande till makt kan det vara viktigt att bekanta sig med kritik som kan rikta sig mot Foucault och de svårigheter man kan stöta på vid användandet av hans teorier. Roddy Nilsson nämner några punkter som kritiserats hos Foucault i sin studie.

Roddy Nilsson tar sin studie "Foucault för alle? En diskussion om Foucault, radikalitet och historievetenskapen" upp Foucaults position inom historievetenskapen samt lyfter fram på vilket sätt Foucaults teorier har format historieavhandlingar och vilken typ av kritik som Foucault har mött. Nilsson börjar med att lyfta det ambivalenta förhållningssättet som historievetenskapen har haft till Foucault. Nilsson menar att den internationella uppmärksamheten som Foucault fick, var till stor del av att hans arbeten blev tillgängliga på andra språk än franska. Denna spridning av Foucault gjorde emellertid även att han mötte en mer explicit kritik från historikers sida. Då framför allt den anglosaxiska.

Nilsson tar upp exempel på de benämningarna Foucault har getts, såsom "filosof och samhällskritiker", "filosof och idéhistoriker" eller endast "filosof". Historikernas kritik som har lett till diskvalifikationen av Foucault från att själv ses som en historiker, är vad som setts som "hans bristande empiriska förankring" men även vad som beskrivits som "ideologiska inslag i hans forskning" (Nilsson 2007).

Nilsson menar att Foucault själv var starkt misstänksam mot ideologibegreppet i sig och tog explicit avstånd mot användningen av det.

Foucault har även fått kritik för att hans tankar om diskurs och makt påminner starkt om determinism. I *The SAGE Handbook of Qualitative Research in Psychology* (Willig & Stainton Rogers. 2013[2008]) beskrivs hur Foucault har svårigheter med att beskriva de processer som leder till att diskursteman uppstår. Willig och Stainton Rogers menar att Foucaults teori klarar sig undan endast med förklaringen "Because power acts on *possible* actions there is always the possibility of acting 'otherwise'" (Willig & Stainton Rogers. 2013[2008]).

Nilsson beskriver en annan problematik i Foucaults teorier. Han menar att historikers användning av Foucault utmärks av att hans teorier ofta inte syns som explicita i en teori- och metodapparat, utan att Foucault ofta får samsas med andra samhälls- och kulturteoretiker. Nilsson skriver att ”Det är därför heller inte överraskande att Foucaults diskursbegrepp i vissa avhandlingar mera kommit att bli ett inslag i en allmän problemdiskussion eller forskningsöversikt än i en metodisk eller teoretisk användning av detsamma”(s.18. 2007). Nilsson menar att en av anledningarna till användandet av Foucault tillsammans med teoretiker, kan ”ses som en följd av disciplinens pragmatiska hållning till teoribegreppet” (s.18. 2007), men att frågan måste ställas hur pass långt det är möjligt att gå med sammanförandet av olika teoretiska projekt på ett vetenskapligt klokt och fruktbart sätt.

I avsnittet som kallas ”den svårfångade Foucault” behandlar Nilsson svårigheterna med kännetecknandet av Foucault. Han menar att en orsak till svårigheterna med att hitta en kärna och ett karakteristika hos Foucault är dels på grund av Foucaults retoriska stil, som ofta kännetecknas av ”drastiska formuleringar” och ”extravaganta uttalanden” (s.22. 2007). Nilsson menar även att ju mer man studerar Foucaults texter, desto tydligare blir det att det inte existerar *en* Foucault. Hans mål var aldrig att utveckla ett konsistent tankesystem. Likt få andra ändrade han ofta sina tankar, med nya infallsvinklar och problematiseringar. Han betraktade sina arbeten som provisoriska och såg inga felaktigheter i detta. Nilsson beskriver hur Foucault också kunde gå tillbaka till problematiseringar som han behandlat långt tidigare, för att angripa dem på ett nytt sätt. Han beskrivs av Nilsson som en ”nomad-filosof” som inte lät sig placeras i någon specifik disciplin. En ensamtänkare på jakt efter nya områden att undersöka.

Teori

Uppsatsen vill i slutledet koppla diskursens relevans till det sociala arbetet. För att nå dit görs först en analys av diskurser på sociala medier för att finna hur människor kan tänkas grunda sina argument, samt vad som kan ligga bakom olika världsbilder som dessa människor kan ha. På detta sätt kan deras världsbilder tydliggöras för att slutligen agera som exempel för hur socialt arbete kan färgas av diskursutformning

För att ta sig an denna analys används följande teoriram:

Michel Foucaults teori om maktens sakläge inom diskursen är någonting som nästan är lika komplext att beskriva som termen diskurs i sig. Antalet verk som givits ut och utvecklandet av teorin gör att det inte är en enkel uppgift att beskriva teorin som en helhet och en konstant. I denna del kommer vi finna exempel på termer och teorier som genom tolkning tillämpas på ett specifikt område, nämligen uppsatsens material. Detta är inte att säga att tolkningarna följer teoriernas ståndpunkt till punkt och pricka, utan att teorierna endast används som verktyg till analys. För att beskriva tankegången tar vi åter konstnärens perspektiv – Palettens kulörer är i sin enskildhet fasta nyanser av färg, men genom konstnärens kombinationer av dessa kulörer skapas nyanser som från början inte existerade. På samma sätt används teorierna i detta arbete med förhoppningen av ett skapande av någonting som inte fanns där, snarare än ett bevisande av någonting.

För att ta ansats ur Foucaults teorier om makt måste först begreppet makt redas ut. Foucault pratar om att *omarbeta* begreppet makt (Foucault. 1980. s.187.). Han nämner att mellan män och kvinnor, mellan familjemedlemmar, mellan den lärde och hans lärling, mellan alla som vet och alla som inte vet, existerar ett förhållande av makt. Detta förhållande är dock inte nödvändigtvis en projektion av suveränitetens härskande över individen. Han menar att det snarare utgör en ständigt föränderlig grund ur vilket suveränitetens makt bildas (Foucault. 1980. s.187.)

Foucault menar att maktens diskurs länge har innefattat ett koncept av viljor och representativ. Att fäder, makar, lärare och arbetsgivare representerat ett tillstånd av makt som i sig självt representerar en samhällsklass och dess intressen (Foucault. 1980. s.187.). Självt menar han att makt inte baseras på intressen och viljor utan uppstår och fungerar som en effekt av en myriad av dilemman och maktförhållanden.

Genom detta synsätt ger vi ordet makt en neutralare ståndpunkt och tilldelar inte nödvändigtvis ordet en kraft av förtryck.

Every relation of force implies at each moment a relation of power (which is in a sense its momentary expression) and every power relation makes a reference, as its effect but also as its condition of possibility...

(Foucault. 1980. s.189.)

Alltså, en vilja till någonting inom en diskurs skapar i sig ett förhållande av makt. Viljan ger oss tillfälle till ställningstagande och är i sig självt ett uttryck av makt genom dess framförande. Viljan är även sprungen ur någonting, en idé, en tanke, vilket ger den en relation till något annat, precis som viljans ändamål eller dess förmåga till möjliggörande.

Detta maktperspektiv som Foucault redogör för handlar om att makt inte utövas mot individen eller av individen, utan att det byggs upp av människor emellan, vilket kan innebära att möjligheter skapas för vissa medan begränsningar skapas för andra. Ett begrepp som kallas "utestängningsmekanismer" (Foucault, 1993 refererat i Bergström & Boréus, 2000 s. 225).

Foucault ger några exempel på dessa utestängningsmekanismer: "... När något blir förbjudet, definieras som sjukt eller inte sjukt, är tradition eller inte tradition, ses som rätt eller fel" (Foucault, 1993 refererat i Bergström & Boréus, 2000 s. 225). Ett tydliggörande ska därför göras att maktperspektivet ej handlar om förhållanden av *status*, utan ur diskurssynpunkt ses som resultat av möjligheter som formar diskursens väg.

Den tredje parten

I första kapitlet av Michel Foucaults bok *Power/Knowledge* (1980) finner vi en diskussion mellan Foucault och bland annat Pierre Victor, även känd som Benny Lévy. Diskussionen beskrivs inledande som ett försök att identifiera grundläggande problem i en debatt som uppkom som en respons till ett projekt i juni 1971 med ändamålet att forma en så kallad "people's court" som skulle kunna döma poliser, eller polisen.

Victor är för att en domstol ska existera som en neutral part mellan folket och polisen. Foucault är emot en domstol då han inte tror på att denna neutralitet är plausibel. Detta kapitel tas med i uppsatsen med ett intresse att utifrån Foucaults teorier hitta en tredje part inom temat löneskillnader, men även inom temat jämställdhet och det ställningstagande som metoo-rörelsen och 16:02 rörelsen tar.

Foucault inleder med en motsättning mot tanken om en domstol överlag. Han menar att man bör utgå ifrån folkets vilja och dess rättvisa, agerandet i rättvisans namn och att man sedan bör fråga sig vilken funktion en domstol fyller i allt detta.

Foucault menar att det är de med makt som har skapat domstolar under premissen att det behövs en tredje part som kan förhålla sig neutral till två motsättande parter (Foucault. 1980. s.8.). Men enligt Foucault är bara tanken av att det ska finnas människor som förhåller sig neutrala till de två parterna långsökt.

Att det skulle finnas människor som kan bedöma de båda parterna, grundade ur idén om en rättvisa som är absolut, och att deras beslut måste leda till handling, är någonting som står långt från tanken om att det är folket som styr, menar Foucault.

Pierre Victor menar å andra sidan att den stora massan, folket, inte bär på *en* sammanhängande vilja, där alla drar åt samma håll.

Det kan mycket väl finnas en vilja hos folket med en riktning och ett ändamål, men att det däremellan finns motsägelser. Han menar att denna massa måste ges en gemensam riktning, en enighet för att undvika att utnyttjas av fienden och disintegreras inifrån (Foucault. 1980. s.8.) På så sätt är inte massans rörelse tillräckligt i sig självt. Den tredje parten, alltså domstolen, har då rollen att genom att belysa de båda parternas ställningstagande låta de dömas enligt den överenskommelse om rättvisa som folket har skapat.

Vid första anblick kan denna diskussion ses som avlägsen från uppsatsens något 'geologiska' förhållningssätt till diskurs. Men denna teori om en tredje part kommer att återkomma senare i analysen.

Metod

Diskurs och diskursanalys är två svårdefinierade begrepp. Det finns flera definitioner av diskurs och vad den innefattar, som vi kommer se längre ner i detta kapitel. Inom denna uppsats definieras diskurs som *uttryck för sätt att se på världen*. Kort sagt *världsbilder* samt hur kombinationen av uttryck från olika personer, eller kombinationer av världsbilder tillsammans bildar en egen diskurs. Det du säger tillsammans med det jag säger blir någonting annat, någonting eget.

Viktigt att belysa är Foucaults definition om att istället för att hitta en koncis definition av termen 'diskurs', så vinner vi mer på att vara överens om att diskurs kan vara flerdimensionerad, beroende på hur vi vill applicera den. För att tydliggöra just några olika sätt samt hur vi landar i vår egen definition följer nedan några olika definitioner.

Winther Jørgensen & Phillips (2000) skriver i sin bok *diskursanalys – som teori och metod*, en kort sammanfattning av hur de ser på vad begreppet diskurs och diskursanalys innebär. De menar att om man försöker hitta en definition till diskurs så kommer man snabbt fram till svaret att det inte tycks råda någon enighet angående vad diskurs innebär eller på vilket sätt man analyserar dem.

De själva väljer att benämna diskurs som "ett bestämt sätt att tala om och världen, eller ett utsnitt av världen" (s.7)

Sara Mills skriver i sin bok *Discourse* (1997) en mer djupgående analys av termen diskurs och hur dess definition har utvecklats genom åren. I boken får vi ett exempel ur engelska ordböcker från 80-talet:

Discourse: 1. a conversation, especially from a formal nature; formal and orderly expression of ideas in speech or writing; also such expression in the form of a sermon, treatise, etc.; a piece or unit of connected speech or writing. (Middle English: discours, from Latin: act of running about)

(Longman Dictionary of the English Language, 1984. Ur Mills. 1997)

Vi ser även:

Discourse: 1. verbal communication; talk, conversation; 2. a formal treatment of a subject in speech or writing; e. a unit of text used by linguists for the analyses of linguistic phenomena that range over more than one sentence; 4. **to discourse:** the ability to reason (archaic); 5. **to discourse on/upon:** to speak or write about formally; 6. To hold a discussion; 7. To give forth (music) (archaic). (14th century, from Medieval Latin. Discursus: argument, from Latin, a running to and fro *discurrere*)

(Collins Concise English Dictionary, 1988. Ur Mills. 1997)

Mills menar att denna mer generaliserande syn på diskurs är kopplat till tal. Alltså, det verbala, och att termen 'to give forth' *föra fram någonting* är kopplat till ordets etymologi och dyker upp i flera definitioner av ordet diskurs.

Mills menar emellertid även att detta är starkt kopplat till kärnan i det franska ordet *discours* som på svenska löst översatt betyder *tal*.

Det råder samtidigt skilda meningar kopplade till ifall diskurs endast är knutet till det verbala. Geoffrey Leech och Michael Short menar att:

Discourse is linguistic communication seen as a transaction between speaker and hearer, as an interpersonal activity whose form is determined by its social purpose. Text is linguistic communication (either spoken or written) seen as simply a message coded in its auditory or visual medium.

(Citerat i Hawthorn, 1992: 189. Ur Mills. 1997)

Det verkar alltså finnas en syn på det verbala som innefattar mer än bara verbala ord. Diskurs innefattar ur den synpunkten inte *bara* den verbala kommunikationen, utan kontexten inom vilka de är yttrade, vem som yttrar dem, med vilken ståndpunkt och riktning som personen har, personens kroppsspråk, förmågan att utveckla sin mening, att utveckla ord, att förklara, samt hur allt detta bemöts av lyssnaren. Text innefattar ur den definitionen inte dessa faktorer, utan är en kodning av ord som förenklar helheten av ett budskap till ett meddelande som lämnar dessa faktorer bakom sig och i viss mening skapar en mer neutral kärna.

Jeremy Hawthorn kommenterar temat diskurs inom text och det verbala:

Michael Stubbs (1983) treats text and discourse as more or less synonymous, but notes that in other usages a text may be written, while a discourse is spoken, a text may be non-interactive whereas a discourse is interactive ... a text may be short or long whereas a discourse implies a certain length, and a text must be possessed of surface cohesion whereas a discourse must be possessed of a deeper coherence. Finally, Stubbs notes that other theorists distinguish between abstract theoretical construct and pragmatic realization, although, confusingly, such theorists are not agreed upon which of these is represented by the term text.

(Hawthorn, 1992: 189. Ur Mills. 1997)

Utän att i detalj gå in på skillnader i verbal kommunikation och skrift, är det viktigt att belysa att skiljaktigheter finns i olika typer av kommunikation.

Då denna uppsats endast tittar på och analyserar text, är det viktigt att ha i åtanke att formatet text lämnar betraktaren öppen till egna tolkningar som inte har kunnat föras fram utan de faktorer som innefattas i den verbala kommunikationen mellan människor. Dessa tolkningar av hållrummen som skriftens format för med sig, gör det utmanande, om inte omöjligt för betraktaren att inte fylla hållrummen med färg från den egna paletten. I uppsatsens sökande efter ansatts, avsikt och riktning i text kommer analyser att föras fram. Detta är inte att implicera någon slags sanning från vilket texterna är spunna, utan endast som ett försök att analysera, att tolka, att se det som inte ses.

För att sätta punkt i vad diskurs innebär ur denna uppsats synpunkt, citeras Roger Fowler:

Discourse is speech or writing seen from the point of view of the beliefs, values and categories which it embodies; these beliefs etc. constitute a way of looking at the world, an organization or representation of experience – 'ideology' in the neutral non-prejorative sense. Different modes of discourse encode different representations of experience; and the source of these representations is the communicative context within which the discourse is embedded

(citat ur Hawthorn, 1992: 48. Ur Mills 1997)

Diskurs handlar alltså om *världsbilder*. Poängen blir bland annat att försöka fånga världsbilder på sociala medier med hjälp av diskursanalys med förhoppningen att kunna se liknelser, mönster, brister och så vidare, bakom argumentation. Att försöka koka ner termen diskurs till någonting mer konkret än så är att riskera att tappa mening snarare än att försöka ge termen vidare mening.

Michel Foucault skriver om diskurs på ett sätt som starkt kommer att färga uppsatsens metodansats:

Instead of gradually reducing the rather fluctuating meaning of the word 'discourse', I believe I have in fact added to its meanings: treating it sometimes as the general domain of all statements, sometimes as an individualizable group of statements, and sometimes as a regulated practice that accounts for a number of statements.

(Focault, 1972: 80. Ur Mills 1997)

Behandlandet av texter i de sociala medierna kommer i vissa fall vara ett sökande efter en generell knypunkt av världsbilder – 'the general domain'. I andra fall världsbilder som tycks samspela med varandra – 'an individualizable group of statements' och ibland även de individuella aktörerna som

tycks ha en världsbild som på något sätt kolliderar med de ovan nämnda världsbilderna eller som för fram argumentationsfel och hur detta färgar diskussionen.

Begreppet nodalpunkt samt dess innebörd

Nedan kommer vi läsa om begreppet nodalpunkt samt hur det anses ringa in det centrala temat eller det centrala ämnet som en given diskurs utgår ifrån. Exempel ges på den medicinska diskursen med kroppen som nodalpunkt. Detta görs för att i analysen finna nodalpunkter som lättare kan ge oss en bild av olika diskurser som kan hållas mellan människor på sociala medier.

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver, med ansats ur *Hedgemony and Socialist Strategy* (Mouffe and Laclau, 1985) en viktig del i diskursanalysen, vars syfte är ”att kartlägga de processer där vi kämpar om hur tecknens betydelse ska fastställas”. De menar även att vissa betydelsefixeringar, eller vissa sociala uttryck blir så konventionaliserade att vi uppfattar dem som naturliga. Detta ringar in en del av diskursanalys som denna uppsats vill försöka hålla fast vid. De delar i diskursen som sätter en markör för vad det är vi pratar om.

Winther Jørgensen och Phillips tar med inspiration från Johannessen (1994, ur Winther Jørgensen och Phillips, 2000) upp en tydlig analogi i jämförelsen med den traditionella medicinska diskursen där man delar upp kroppen i olika delar som ska behandlas var för sig. Man delar även upp kropp, sjukdom och behandling i olika beståndsdelar för att sedan kunna beskriva relationerna mellan dessa. Sjukdomar beskrivs oftast som lokala och inte som någonting som bör ses som en del av kroppen i sig. Om man lider av feber som en reaktion på en sjukdom så kan man välja att behandla febern med febernedsättande medicin. Medicinen är då utformad på ett sätt som angriper de delarna som påverkar kroppens temperatur. Fokus ligger alltså inte på kroppen som helhet och det är inte hela kroppen i sig, som är ansatsen. Vi vet att när vi talar om feber och febernedsättande medicin så har vi kroppen som betydelsefixering i grunden av medicinsk diskurs, men vi väljer att bryta ned kroppen i mindre delar och deldiskurser där vi behandlar lokala delar av kroppen utan att ständigt tänka på kroppen som *en*.

Kroppen är i detta avseendet även någonting som Mouffe och Laclau benämner ”nodalpunkt”. Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver nodalpunkten som ”ett privilegierat tecken kring vilket de andra tecknen ordnas och från vilket de får sin betydelse”. Med kroppen som nodalpunkt

skapas andra tecken som får sin betydelse fixerad genom dess relation till kroppen. Man tar upp ”symptom”, ”vävnad” och ”skalpell” som exempel på detta.

Inom ramen för denna uppsats och de delar den belyser, är det oklart vad nodalpunkten skulle kunna vara. Med tanke på komplexiteten bakom sociala medier, personerna bakom texterna och de följande kommentarerna, vore det dessutom klandervärt att försöka benämna *en* nodalpunkt som ska ses som grundläggande för all diskurs som uppsatsen tittar på.

Diskurserna som hålls på sociala medier, inom ramen för vad denna uppsats behandlar, har inte sitt ursprung i en gemensam nodalpunkt, alltså skapas betydelsefixeringar som är sanna för vissa individer, men som kan vara osanna för andra individer. I det avseendet kan man se det som att denna uppsats arbetar ’åt andra hållet’ mot den medicinska diskursen – i jakten på ”kroppen”, på nodalpunkter.

Argumentationsfallasier

Under insamlingen av material till denna uppsats blev det tydligt att vissa kommentarer innehåller argumentationsfel, så kallade argumentative fallacies.

Grundtanken var från början att titta på materialet och ta reda på vilka diskurser som hålls, hur folk pratar om saker och ting och om vi kan se mönster i kommentarer som kan leda oss till diskurser och deras nodalpunkter. Det blev dock tydligt med dessa argumentationsfel att det även var viktigt att belysa när argumentationsfelen dök upp, för att lyfta fram den delen inom diskurs som är argumentativ och hur viktigt det är att ett argument bör ha en faktamässig ansats om argumentet ska ha en konkret riktning. Det är även viktigt ur synpunkten att en diskussion kan hållas ur olika världsbilder om den inte baseras i fakta och att resultatet då kan handla om vem som pratar om den andra, snarare än att komma någonvart tillsammans. Detta knyter åter till det sociala arbetet och specifikt klientarbete, där tanken är att komma någonvart tillsammans.

Stå-uppkomikern Ricky Gervais (Netflix 2018) tar i sin senaste stand-up special upp ämnet sociala medier och går in på diskurserna som hålls där. Han anser att det har blivit viktigare att bli omtyckt och populär, än att ha faktamässigt rätt.

Han går vidare med att säga att i denna så kallade "post-truth era" så ligger fokus på *vem* som argumenterar snarare än argumentet i sig, och att genom hur de sociala medierna är utformade, med möjlighet till att blockera användare, så formas två läger av vilka som är "med oss" och vilka som är "mot oss". Blockeringen möjliggör växandet av användare som tycker likadant då man enkelt kan stänga ute sina motståndare genom blockering. Han menar även att en grundansats i alla former av diskurser länge har varit att "min åsikt är lika mycket värd som din", men att genom de sociala medierna utvecklats till att bli "min åsikt är lika mycket värd som din fakta". Han tar upp ett exempel på jordens ålder och hur människor skriver "Jag tror att jorden är 6000 år gammal", när detta är faktamässigt fel, och hur han anser att man inte kan ha en åsikt om jordens ålder. "You can have your opinion, but not your own facts".

"Min åsikt är lika mycket värd som din fakta" – följdfrågan blir då hur man i diskussion ska åstadkomma förändring om argumentationen inte går att belägga i fakta. Med tanken att denna uppsats ska kunna kopplas till socialt arbete blir det ännu viktigare att belysa vilka delar som kan relateras till det sociala arbetet, där bland annat argumentationsfel blir en del av detta. Om man i klientrelaterat arbete finner en klient svår att arbeta med, är det viktigt att få insikt i klientens egen verklighetsbild för att veta på vilket sätt man ska möta klienten. Ibland kan människors

verklighetsbilder vara desinformerade och diskursen som skapas mellan professionell och klient kan bli formad av detta. Ett exempel på detta kan vara att klient A har hört att klient B har tillgång till någonting som klient A själv inte anser sig ha tillgång till, och med utgångspunkt i detta finner det orättvist att krav ställs på klient A som denne upplever att klient B inte ställs inför.

Klient A baserar på så vis sin världsbild på en upplevd orättvisa som i slutändan påverkar socialarbetarens relation med klienten och deras slutgiltiga mål. Men denna orättvisa kan visa sig ha felaktiga grunder baserad på desinformation från klientens sida. Argumentationsfallasier går på så sätt ihop med skapandet av diskurs, och kan vara viktig att ha i åtanke när det kommer till socialt arbete, för att underlätta exempelvis arbete med klienter där båda parter bör röra sig mot samma mål.

Metoddiskussion

Svårigheter kring metodstycket upplevdes tidigt i uppsatsens skede. En slags diskrepans fann sig samtidigt mellan analysen av temat löneskillnader samt den egna nyfikenheten på diskurs som ett generellt tema kopplat till socialt arbete, och hur de båda skulle gifta sig.

Med ambition att hålla sig till de vetenskapliga förhållningssätten dök också osäkerheter fram kring uppsatsens validitet. Diskursanalysens format gör det svårt att frambringa ord som reliabilitet och validitet, då det ständigt rör sig om tolkningar. En oro fanns också för att den egna personligheten i för stor utsträckning skulle prägla dessa tolkningar och analysen. Winther Jørgensen och Phillips (2000. s.28) behandlar forskarens roll samt hur syftet inte är att komma ”bakom” diskursen genom att försöka se vad människor *egentligen* menar bakom orden som skrivs, utan snarare att reflektera kring hurdan verkligheten egentligen är bakom diskursen (Winther Jørgensen och Phillips 2000). Att försöka förstå en annan verklighetsbild. Detta var en otroligt utmanande del och då det stämmer att analysen görs med uppsatsskaparens basis, så är förhoppningen att man lyckats spegla rätt sida av forskarens roll. Vidare så ledde själva metodologin till utförandet av en slags övning ’Hur kan jag försöka förstå andra människors argumentation och resonemang’. Något som i sin tur ledde vidare tankar kring professionen samt till hur diskursen anses vara relevant till det sociala arbetet. Utan ansatsen i ämnet löneskillnader och diskursanalysen av texterna på sociala medier hade troligtvis inte förståelsen för temat diskurs, generellt, blivit lika tydligt. Metoden ledde alltså till ”kreativiteten” och ”skapandet” som beskrivs i förordet där metodens genomförande skapade förståelse och kunskap som sedan kunde leda vidare uppsatsen genom redovisandet av temat diskurs ur generell synpunkt och hur det temat kan appliceras på socialt arbete.

En annan del av metoden som bör diskuteras är Foucaults teorier om makt och användandet av maktperspektiv. Valet gjordes att följa Foucaults definition av makt och inte problematisera maktperspektivet utifrån de maktperspektiv som kan råda utanför Foucaults egna definitioner. Bäst beskrivet är makt någonting formar och ger diskursen riktning. På så sätt ses den snarare som ett teoretiskt begrepp än ett förhållningsbegrepp kopplat till status. En medvetenhet finns dock i valet att inte problematisera maktperspektivet och att det eventuellt skulle kunna leda till intressanta diskussionsfrågor om man väljer att definiera makt i form av status. Dock ansågs det leda för långt bort från den röda tråden som uppsatsen ville följa.

Urval

Att välja fram ett urval av material inom diskursanalys kan vara en enkel uppgift i sig, emellertid kan det vara svårt att ge en tydlig förklaring till varför just urvalet ser ut som det gör och varför det var just det som valdes ut. Urvalet i denna uppsats har löneskillnader hos kvinnor och män samt 16:02-rörelsen som utgångspunkt då det ses som ett tydligt fundament från vilken man kan röra sig i olika riktningar i jakt på material som ses som relevanta och kopplade till uppsatsens tema. Det finns självklart alla möjliga sätt att finna relevans i olika texter beroende på personliga preferenser hos den som undersöker. Enbart mängden texter och kommentarer som finns tillgängligt inom de sociala medierna som undersöks gör det i princip omöjligt att få med allt. Medvetenheten fanns även hur man i rollen som 'betraktare' är färgad av sin egen personlighet som kan göra att vissa texter känns mer eller mindre relevanta. Utgångspunkten i temat och 16:02-rörelsen gör dock att materialet är tvunget att ha en koppling till denna utgångspunkt och inte röra sig alltför långt inom andra typer av frågor.

Då sökandet efter material utfördes fann man snabbt ett större Instagramkonto som tog ställning i frågan om löneskillnader mellan kvinnor och män, med utgångspunkt i 16:02-rörelsen. Av bekvämlighetsskäl för uppsatsen och med möjlighet till att hitta ett stort gemensamt forum för kommentarer och argument kopplade till samma ämne, ägnas en stor del av materialet till just det inlägget ifrån det specifika kontot. Dock förekommer andra konton och medier som har använt #lonheladagen eller @lonheladagen, vilka är 16:02-rörelsens Twitter och Instagramkonton och hashtag. En artikel ur Göteborgs-posten finns med i materialet då den sågs som relevant till ämnet utifrån hur 16:02-rörelsen, utifrån artikeln, fick en chans att formulera sitt ställningstagande med riktning mot allmänheten.

Materialet återfinns i form av en bilaga/appendix där varje enskilt material kodus med både en bokstav, en färg, samt färgen textad. Detta för tydlighet i åtskiljande och samband av material men också som underlättande av uppsökande av rätt material vid användandet av exempelvis en utskrivning ur färglös skrivare. Bokstaven är unik för materialet, men färgen är tematisk och återkommande.

Nedan följer uppsatsens tematiska kodning

BLÅ-fokus på ansvar

RÖD-fokus på lösning

GUL-argumentationsfallasi

GRÖN-annan

Analys/Resultat

Analysen börjar med en titt på 16:02-rörelsens debattartikel för att försöka finna 16:02-rörelsens nodalpunkt. Detta görs med tankesättet att de följande kommentarerna på sociala medier som granskas utgår ifrån 16:02-rörelsen. Håller man med 16:02-rörelsen så utgår man rimligtvis ifrån samma nodalpunkt. Detta ger oss tydlighet i jakten på världsbilderna hos de som kommenterar, som analysen ämnar att hitta .

Då 16:02-rörelsen lyfte diskursen om löneskillnader mellan kvinnor och män, leder detta även till att många av texterna i analysmaterialet har sin utgångspunkt ur informationen som 16:02-rörelsen lyfte fram. För att tydliggöra för läsaren analyseras 16:02-rörelsens egna debattartikel först, för att sedan följas av analys av texterna på sociala medier.

Analys av en debattartikel publicerad skriven av 16:02-rörelsen och publicerad på Göteborgs-Posten, GP.

Artikeln börjar med en text som lyder:

”Mängden av sexuella övergrepp och trakasserier i arbetslivet som #metoo-rörelsen synliggjort avslöjar en ojämslälld fördelning av makt och inflytande. Ojämslälldheten leder också till att kvinnors löner i genomsnitt är 12 procent lägre än mäns. På Internationella kvinnodagen och med ett halvår kvar till valet kräver vi i 16:02-rörelsen kraftfulla åtgärder för att motverka de strukturer som möjliggör övergrepp och upprätthåller löneskillnader.”
(www.gp.se)

Man talar här om makt och en ojämslälld fördelning av makt och inflytande som synliggjorts genom metoo-rörelsen. Michel Foucault (1980b:119, refererad i M. Winther Jørgensen. & L. Phillips. 2000) anser att makt inte bör ses som någonting som visa agenter utövar i förhållande till passiva subjekt. Den ska inte förstås helt uteslutande som förtryckande utan som produktiv i form av ett ting som formar vår sociala omvärld.

Utifrån Foucaults teorier om makt verkar det alltså som att den upplevt ojämslällda fördelning av makt gör skapandet av en kultur där en aktör, i detta fallet män, tycks få röra sig i 'sociala rum' dit kvinnor inte ges tillgång. Det man ämnar försöka ändra genom synliggörandet av detta som resultat av metoo-rörelsen, och det 16:02-rörelsen vill belysa ytterligare, är att kulturen bör ändras så att kvinnor får tillgång till dessa 'rum' på samma villkor som män. Genom Foucaults teorier är det alltså viktigt att

belysa att makten är fördelad som ett resultat av kulturens formande, och inte som ett aktivt förtryck från en aktör till en annan. M. Winther Jørgensen. & L. Phillips. (2000) menar att det enligt Foucaults teori är genom makten som den sociala omvärlden skapas. Genom makten skiljs objekt åt, ges relationer till varandra och får karakteristika. I vissa fall kan förvisso resultatet av detta leda till ett förtryck, där makthavande aktivt arbetar för att behålla en högre status genom tillgången som makthavandet ger. Men i andra fall är relationen mellan makthavande och icke-makthavande av en mer neutral natur, eller till och med som en positiv möjlighetsbetingelse för det sociala (M. Winther Jørgensen. & L. Phillips. 2000). Som exempel på detta tar M. Winther Jørgensen. & L. Phillips upp kriminalitet som skapas som ett område med egna institutioner såsom fängelser, egna subjekt såsom kriminella, och särskilda praktiker såsom resocialisering. Man belyser även att makt är starkt knuten till kunskap. Att makt och kunskap förutsätter varandra och skapar diskurs. Kunskap i fallet kriminalitet skapas i form av exempelvis läran om psykiatri och kriminologi (Michel Foucault 1980b:119, refererad i M. Winther Jørgensen. & L. Phillips. 2000). Genom denna kunskap skapas en bild av hur man vill att samhället ska ses ut, vilket leder till makt som möjliggör skapandet av vår sociala omvärld. Vissa betingelser möjliggörs, ser ut och omnämns på vissa sätt, medan andra betingelser utesluts. Som ett klagörande av detta kan vi se på fängelser, som är formade på ett sätt som mycket starkt utesluter vissa betingelser, med förhoppningen att andra ska kunna möjliggöras. Man kan välja att se denna makt som ett förtryck eller som möjliggörandet för positiva utfall. Soraya Prost, FI, sa under en intervju "Makt är ansvar". Något som möjligtvis kan hjälpa förändra den negativa tonen som ordet makt kan ha. Ansvar är en position av makt, vilket kan användas för positiva eller negativa ändamål. Det man genom 16:02-rörelser tycks ha som ändamål sprunget ur textens första stycke "Mängden av sexuella övergrepp och trakasserier i arbetslivet som #metoo-rörelsen synliggjort avslöjar en ojämslidd fördelning av makt och inflytande" (www.gp.se) kan vara ett sätt att säga att det upplevs existera en kultur av mäns makt och inflytande över kvinnor, som tycks vara obefogad. Att män, med ursprung ur Foucaults teorier, ges tillgång till ett sätt att producera och begränsa utrymmet som kvinnor har att röra sig i de sociala rummen.

Denna makt tycks vara obefogad i den mening att kvinnor ska kunna röra sig fritt i de sociala rummen, utan att män bör ha något ansvar för åt vilket håll utfallet ämnas. Om makt och kunskap är starkt anknutna så finns det ingenting som säger att män besitter kunskap som kvinnor saknar. Därför bör makt i detta avseende vara redundant.

Det 16:02-rörelsen tycks göra med bildandet av rörelsen och med spridningen av information ibland annat tidningsartiklar, är att *öka* kunskapen om vad som sker i relationen mellan män och kvinnor på arbetsplatsen. Med Foucaults teorier som bakgrund skulle man kunna dra slutsatsen att det genom en spridning av kunskap och en ökad kunskap hos allmänheten, bidrar till en förändrad maktkultur som resulterar i andra typer av utslag än de som har varit. Förenklat så kan man säga att man försöker förändra den verklighet som man upplever finns.

Om man tänker sig att verklighetsbilden är att det existerar en ojämsställd maktbalans så förstår man fortsättandet till följande rad ur en känslomässig synpunkt: ”Ojämsställdheten leder också till att kvinnors löner i genomsnitt är 12 procent lägre än mäns.” Men, då detta inte nödvändigtvis bör ses som osant, kan det tyckas skjuta undan alla andra faktorer som spelar in på löner såsom arbetsmarknad, kapacitet, kultur och andra mätbara eller omätbara faktorer.

Statistiken som 16:02-rörelsen utgår ifrån är medlingsinstitutets undersökning om löneskillnader mellan kvinnor och män. Där skriver man att löneskillnaden mellan kvinnor och män är 12 procent. Medlingsinstitutet använder sig sedan av en så kallad standardvägning för att ta hänsyn till skillnader i yrke, sektor, utbildning, ålder och arbetstid. Efter standardvägningen återstår en oförklarad löneskillnad på 4,5 procent.

Medlingsinstitutet skriver längre ned i rapporten (s.13) om att vissa lönepåverkande faktorer saknas i statistiken. Detta då lön grundas på de olika krav som olika jobb kräver i form av meriter, kompetens, motivation och andra egenskaper (www.mi.se)

Man förtydligar sedan att oförklarad inte är det samma som osaklig. Den oförklarade löneskillnaden mellan kvinnor och män på 4,5 procent är endast oförklarad i statistisk mening. Den är alltså inte nödvändigtvis oförklarlig.

Definitionen på osaklig i detta sammanhang säger man vara en skillnad i utfall som beror på enbart kön. Man skriver:

Med andra ord, en osaklig löneskillnad mellan könen förekommer om skillnader i lön kvarstår när man tagit hänsyn till alla systematiska skillnader i egenskaper mellan könen. I praktiken är detta i stort sett omöjligt att göra eftersom alla tänkbara faktorer inte kan fångas upp i statistiken (www.mi.se s.13)

På grund av detta är det mycket svårt att säga ifall löneskillnaden som kvarstår beror på relevanta skillnader kopplade till arbetet som utförs eller ifall de beror på diskriminering. Man skriver även om faktorer som inte räknas in i statistiken, saker som mellanchefer.

Vidare i 16:02-rörelsens artikel läser vi:

Det är mäns makt och överordning på arbetsplatser, i familjer och på samhällsnivå som gör att de kan begå sexuella övergrepp mot kvinnor, och det är också den som skapar och upprätthåller ojämställda löner och undervärdering av kvinnors arbete.

(www.gp.se)

Fortfarande tycks grunden vara densamma som innan. Män tycks stå högre i en hierarkisk ordning mot kvinnor på samhällsnivå, som tolkas som macronivå, och i andra mesonivåer. Detta leder mer och mer till framväxten av en nodalpunkt i artikelns diskurs. Det vi ständigt tycks utgå ifrån är förbindelsen mellan män och kvinnor ur en traditionell makt-synpunkt. Det tycks vara befinnandet i sig, av denna högre status, som 16:02-rörelsen anser leder till att män ser sig själva berättigade till ageranden som är ojämställda och kanske därför även omoraliska. Man tycks även mena att denna 'högre status' även ger utslag i arbetslivet i form av en undervärdering av kvinnors arbete, och följaktligen ojämställda löner, men det är inte självklart att det är *löner* som är kärnan i diskursen.

I medlingsinstitutets rapport kan vi på sida 32 läsa att löneskillnaderna mellan kvinnor och män tenderar att öka över tid efter att man har gjort ett inträde på arbetsmarknaden. Det framgår även att "män i genomsnitt har en större ackumulerad arbetstid än kvinnor" (s.32). Medlingsinstitutets rapport ställer sig själv frågan om det finns ett samband mellan den faktiskt arbetade tiden och löneskillnaden. En hypotes i detta skulle kunna tänkas vara att bildandet av kulturer på arbetsplatser, där män tycks vara mer frekventa i och med att de i större utsträckning befinner sig på jobbet, kan leda till kulturer där kvinnor undervärderas på sättet som 16:02-rörelsen uttrycker sig. En annan hypotes kan vara att faktumet att man i tid befinner sig längre på en arbetsplats kan leda till faktorer som spelar in på ens egna karriär. Bildandet av sociala kontakter och nätverk som hjälper en nå högre positioner inom arbetet, som inte nödvändigtvis plockas upp av medlingsinstitutets statistik. Medlingsinstitutet själva uttrycker det "ju mer man är på jobbet desto mer erfarenhet och kunskap får man. Det kan också påverka möjligheten att till exempel få ta del av internutbildning vilket också påverkar lönen och

löneutvecklingen” (www.mi.se s.33). Man skriver emellertid att orsakssambanden är komplexa och att studien har visat att kvinnor ofta tar ett större ansvar för hem och familj. Man kan lägga ned nästintill oändlig tid i att undersöka dessa olika samband, orsak och verkan. Allt detta är enligt Foucaults teorier bildandet av maktrelationer som skapats genom tid. Vad som kvarstår som intressant ur analysens synpunkt är framväxten av en grupp som upplever maktrelationer som inte ses som legitima ur en moralisk synpunkt, vars intention är att belysa dessa maktrelationer som har skapats, enligt Foucault inte genom en parts förtryck av den andra, utan som ett resultat av en myriad av diskurser. Förenklat uttryckt – bildandet av kultur.

Diskurs på sociala medier

Vid granskandet av uppsatsens urval återkom några upplevda teman som samband mellan material. Teman handlar om bildandet av en diskurs som tar upp ägande/ansvar och lösning. Närmare förklarar skrivs det om löneskillnaden som ett givet problemområde med diskriminering som utgångspunkt, samt hänvisningar till parter som 'ges' ett ägande i frågan och ett ansvar i lösningen på denna problematik, eller andra förslag på en lösning på det upplevda problemet. Winther Jørgensen och Phillips (2000. s.32) beskriver diskursanalysens syfte som det att kartlägga processer som visar på kampen om hur tecknens betydelse ska fastställas. Vidare skriver man om *betydelsefixering* och hur vissa betydelsefixeringar blir så konventionaliserade att de uppfattas som naturliga. I denna uppsatsen används betydelsefixering med enbart betydelsen av de *företeelser inom diskursen som är så konventionaliserade att vi uppfattar dem som naturliga*. Likt normer, fast inom diskursen. Detta då man fann en avsaknad av ett ord som beskriver företeelsen. Emellertid uppmanas läsaren själv vara kritisk till denna företeelse då denna 'naturlighet' är en tolkningsfråga. Förståelsen finns för svårigheten att tydligt beskriva termen på ett sätt som gör det enkelt att greppa för läsaren. Därför följer nedan ett exempel på upplevd diskrepans i betydelsefixering av två parter:

F **BLÅGRÖN** – 'Part A' – "... Och kvinnor FÖRVÄNTAS vara hemma med barnen eftersom det gagnar familjen, eftersom mannen oftast tjänar mer."

'Part B' - "... Nu får du länka till varför kvinnor förväntas vara hemma och allt annat"

'Part A' – " Om du inte vet själv att kvinnor förväntas vara hemma med barnen, då vet jag inte vilken planet du bor på..."

Exemplet visar att 'Part A' har en upplevd betydelsefixering som 'Part B' inte går med på. I detta fallet handlar det om bilden på kvinnor/mödrar och förväntningar. Detta är ett bra exempel på en företeelse där en part beskriver just en upplevd förväntan på en part, möjligtvis utifrån en konventionalisering av rollen som moder, där i detta fallet 'Part A' upplever att denna förväntan ter sig naturligt i samhället. 'Part B' tycks inte hålla med om att detta är en förväntan som råder i stort och ber om källor som skulle styrka detta. Diskursen som bildas mellan de två parterna visar också ansvarets 'förflyttning', i fråga om vem som bär ansvar för påståenden och vem som bär ansvar för kunskap.

Nedan följer analys exempel på hur parter 'ges' ägande/ansvar i väldigt mycket av urvalets material och paralleller dras till Foucaults kunskap/makt-teori.

A **BLÅ**: Uttrycker ett ställningstagande och en särskiljning av sig själv och en uppfattad motpol. I just detta fallet benämns motpolen som "folk" och "er" i form av "Ush, jag orkar verkligen inte med folk. Vad är det för fel på er? Klart en man och en kvinna ska ha lika lön för samma jobb". Personen ställer sig sedan frågan varför man väljer att motargumentera mot betydelsefixeringen att löneskillnaden existerar och ett antagande görs att personen även menar att den beror på diskriminering. Personen uttrycker även känslomässig upprördhet av att läsa andra människors kommentarer.

Kategoriseringen **BLÅ** görs utifrån analysen att personen behandlar temat "Ansvar" och uppfattningen är att ansvaret ges 'utåt' i form av uttrycken "folk" och "er". Uppfattningen är, utefter Foucaults teorier och kunskap och makt, att det kan tänka sig vara ett uttryck för att ge över ansvar, och i viss mening ge över makten till läsaren, i ett försök att påvisa på ett ställningstagande av kunskap som personen kanske känner att flera av de andra kommenterande människorna inte besitter. Utifrån detta behåller A **BLÅ** en position av kunskap och makt, men uttrycker en vilja att ge ifrån sig makt med förhoppning att läsaren ska öka sin kunskap. Dock så inbefinner sig ställningstagandet hos A **BLÅ** som även uttrycker att det egna ställningstagandet *är* det rätta, genom formuleringen av den känslomässiga upprördheten gällande den upplevda motpolen.

B **BLÅ** talar även om ansvar, men påvisar ett familjeansvar. Nodalpunkten här tycks vara jämlikheten mellan kön, med ansats ur föräldraförsäkringen. Personen talar också om ansvar hos folket som en homogen grupp, med sig själv inkluderad. Detta genom uttrycket "vi". Ansvaret tycks här ligga på folket, med önskan om en förändring som genom den maktkonsekvens som Foucault behandlar; "Every relation of force implies at each moment a relation of power"

(Foucault. 1980. s.189.) Alltså, genom att uttrycka hur man tycker att det bör vara, har man också tankar om hur makten rör sig till ett önskvärt resultat. Om vi tittar tillbaka på Foucault teorier om makt minns vi att maktens mönster är så komplext på grund av de faktorer som formar den. Ett samband uppfattas då i att tillämpa Foucaults maktteori i analysen av B **BLÅ** då det finns liknelser i att sja om en framtid som skapas utefter de förändringar man vill göra. Där komplexiteten av faktorer existerar på samma sätt.

B **BLÅ** lyfter dock inte löneskillnadsfrågan i sig. Utan lyfter föräldraförsäkringen som en viktig fråga i detta, som i sig själv inte nödvändigtvis skulle lösa de skillnader i lön som är grundade i betydelsefixeringen diskriminering. B **BLÅ** uttrycker genom sin text alltså inget accepterande eller förnekande av diskriminering som betydelsefixering för löneskillnader mellan kvinnor och män.

D **BLÅGRÖN** talar ur en anekdotisk synpunkt. Uppfattningen är att personen målar upp en bild av en diskurs som hålls, men som krockar med den egna. Det intressanta i inlägget ur diskurssynpunkt är att personen inte sakligen argumenterar för varken sin egna ståndpunkt, eller den upplevda motsatta ståndpunkten. Detta visar tydligt för vad Winther Jørgensen & Phillips tar upp som betydelsefixering. Personen tar för givet diskursens nodalpunkter och beskriver sin egen empiri i en sakfråga. Det är vid första ögonkastet enkelt att se att personen är för en ståndpunkt utifrån citatet ”Jag säger dags för #lönheladagen”, och det är ur en lingvistisk synpunkt en tydlig beskrivning av två förhållningssätt, där man tar ställning till ett, men man kan också se hur öppen texten är för läsarens egna tolkningar, då personen målar upp sin egen empiri med möjligen få konkreta synpunkter som läsaren kan förknippa med sin egen världsbild. Citatet ovan markerar också genom sin hashtag ett brett omfång av synpunkter som personen ställer sig bakom. Följaktligen blir det svårt att tolka hos vem ansvaret hamnar. Är det hos män generellt, är det hos den av personen uppmålade bilden av män eller är det hos personen själv genom citatet ”Jag säger...”

C **RÖD** verkar utgå ifrån betydelsefixeringen att lönegapet är strukturellt och att ”kvinnor värderas lägre, även när kompetenser och skickligheter är likvärdiga”. Vi kan bara anta att personen utifrån dessa premisser anser det vara omoraliskt.

Personen för sedan fram ett argument om vad som krävs för att få slut på detta omoraliska problem. Förslaget är att ”låta kvinnors löner öka snabbare än mäns”.

Det intressanta ur analysynpunkt blir då att personen tar för givet utgångspunkten att löneskillnaden grundar sig i diskriminering. Personen använder sig också av ordet ”vi” i citatet ”Gapet kan bara slutas om vi...” vilket i sig uttrycker en gemenskap. Användningen av personliga pronomen är väldigt intressant i diskursanalys då de starkt formar diskursen i fråga om kraft, även ur Foucaults teorier om makt. De ger ett sken av vem som besitter vilken typ av makt och formar på så sätt diskursen.

C **RÖD** fick koden **RÖD** då diskursen tycktes formas med lösningen på ett uppfattat problem som fokus, snarare än de **BLÅ** där diskursens fokus uppfattades ligga på ansvar.

G **BLÅRÖD** utgår ifrån 16:02 rörelsens diskursbildning som menar att kvinnor generellt tjänar 12% mindre än män, och att detta omräknat i tid betyder att kvinnor jobbar gratis efter 16:02 vid en arbetsdag som är 8-17. Personens uttryck gör det komplext ur analysynpunkt vid fråga om ansvar. Vi kan se det som att ett ansvar läggs på kvinnor generellt utifrån vädjan om att ”ta det lugnt”. Med meningen att man själv åsiter en form av makt gällande sitt eget tempo. Vi kan också reflektera kring

vilket ansvar personen möjligen lägger fram i form av protest om vi läser mellan raderna och tolkar in moralitet. Hashtaggen #lönheladagen ger oss återigen en punkt att hålla fast vid angående personens ställningstaganden. Frågan blir följaktligen; hos vem ligger ansvaret att det ser ut som G **BLÅRÖD** menar att det gör. Detta kan vi utifrån textanalysen inte få svar på.

Argumentation

Vi har tidigare behandlat argumentationsfallasier och nedan följer ett axplock och hur de används inom temat löneskillnader mellan kvinnor och män. Utgångspunkten är 16:02-rörelsens diskurs som exemplet ovan.

H **GUL** – ”Min sambo tjänar mer än sina kollegor som är killar och dom har samma jobb!”

E **GUL** – ”Va..? På mitt jobb tjänar du din lön (många mer än mig) tills du stämplar ut.. Kvina, man, hen, den, det vem du nu än är.”

Föreningen Vetenskap och Folkbildning (vof.se) förklarar fallasin ”anekdotisk bevisföring”. Det förklaras som en hänvisning till enstaka fall, ofta taget ur personliga erfarenheter och upplevelser. Man använder sedan dessa erfarenheter som exempel som ska styrka sin egen argumentation. Man beskriver att anekdoter kan vara viktiga och hur de exempelvis används inom den medicinska vetenskapen i fallbeskrivningar för att ta reda på mer om sjukdomar. Men likt fallet H **GUL** och E **GUL** används anekdotisk bevisföring ofta för att bevisa eller motbevisa något som sagts genom att påvisa att man har en annan erfarenhet av saker och ting. Anekdoter är inte nödvändigtvis sanna eller beskriver en objektiv beskrivning av en händelse. Människor minns fel, hör/ser fel och missuppfattar saker och ting. Dessutom är det mycket svårt att möta en anekdotisk bevisföring där ingen annan i diskussionen var med vid händelsens förlopp. Denna typ av bevisföring går att använda både för och emot ett påstående, som vid fallet

I **GUL**; ”En kvinnlig vän av mig jobbar i byggbranschen och får ca 3000 kr mindre i lön än sina manliga kollegor som hon examinerades med. Samma jobb – olika lön.

I detta fallet vet känner vi inte till omständigheterna och kan inte argumentera för eller emot. Argumentationen blir låst vid att det mycket väl kan stämma, men att det även kan finnas faktorer som gör att personen exempelvis minns fel, eller att löneskillnaden i exemplet stämmer, men att personen inte nämner eventuella anledningar till varför kvinnan i exemplet får 3000 kr mindre än sina

manliga kollegor. Vi kan bara göra antaganden gällande ifall det kan bero på diskriminering eller andra faktorer.

Föreningen Vetenskap och Folkbildning markerar att man bör vara mycket försiktig med att använda anekdotisk bevisföring då de flesta vetenskapliga påståendena kräver mer än anekdoter för att styrka sanningshalten.

H **GUL** tycks försöka visa på en erfarenhet som kan bevisa att påståendet att män generellt tjänar mer än kvinnor inte stämmer. Om verkligheten ser ut så som 16:02-rörelsen påvisar att den gör, så har enstaka fall inte någon betydelse, då man har fört statistik som vilar på en vetenskapligt mycket tyngre bevisföring än en enskild människas anekdoter. Då män generellt tjänar mer än kvinnor kommer det alltid finnas exempel på kvinnor som tjänar mer än sina manliga kollegor, men detta är redan inräknat i statistiken och slutresultatet

J **GUL** – använder sig av en formulering som lyder ”På eftermiddagsskiftet på mitt jobb har alla tjejer betalt till 23:00”. Detta gör det svårt att veta ifall personen tar omvandlingen till tid som 16:02 gör, och påstår att en utbetalning av lön sker till klockan 23:00 för kvinnor och eventuellt män. Kanske vill personen påvisa att alla inte jobbar 8-17. Oavsett så görs antagandet att personen missar analogin av lön i förhållande till tid, när det sakliga argumentet är att kvinnor generellt tjänar 12% mindre än män. Detta kan såklart anpassas till vilken tidsram som helst. Baserat på texten vi har att analysera kan det vara svårt att avgöra vilken typ av argumentationsfallasi som personen gör sig skyldig till. Det skulle kunna handla om en falsk analogi, eller korrelation och orsak (Björnsson, Kihlblom & Ullholm s.150-151).

K **GUL** ”... Ska vi slopa individuell lönesättning också?”. Detta är ett bra exempel på en så kallad ”Fågelskrämma” (Björnsson, Kihlblom & Ullholm 2009. s.147). Vid fallasin fågelskrämma skapar man ett argument som ingen står bakom. Det brukar oftast formuleras i samma form som K **GUL**. Vid ett argument som förs fram drar man ofta egna paralleller till andra sakfrågor och undrar ifall en person är för eller mot det också. Björnsson et al påvisar dock att fallasin inte ska förväxlas med argumentationstekniken att ”dra konsekvenserna ur någons resonemang”.

Fallasier är som sagt viktiga att känna till när man talar om diskurs då de är med och formar den. Om man vill hålla en diskurs med argumentationer för att diskursen ska ta en viss riktning bör man känna till dessa typer av fallasier i det fallet man vill att diskursen ska vila på en vetenskaplig grund.

Kopplat till det sociala arbetet är det speciellt viktigt att känna till dessa tekniker för att lättare kunna röra sig i kommunikation med andra människor, ifall man exempelvis vill bedriva ett motivationsarbete med klienter.

Diskussion

Analysen visar, genom tolkning, att 16:02-rörelsen uttrycker sig i artikeln på ett känsloladdat artikulerande sätt, med ställningstagandet av en upplevd omoralisk kultur som döljer sig i dess egna existens. Winther Jørgensen & Phillips skriver om dessa tendenser som uppfattas som så normala att de inte reflekteras över, och det är denna tendens som 16:02-rörelsen tycks vilja lyfta och att läsaren ska ställa sig frågan, är dessa maktrelationer acceptabla ur en etisk och moralisk synpunkt?

Komplexiteten bakom orsakssambanden gör det svårt att kunna lyfta fram exempel som enkelt pekar på en maktobalans som klart kan ses som omoralisk och bör reflekteras över. Det skulle kunna vara detta som gör att det existerar parter som inte utgår ifrån samma nodalpunkt som 16:02-rörelsen och som därför inte sluter sig bakom 16:02-rörelsens intentioner. Man kan uttrycka det som att man inte talar samma språk. Nodalpunkten bestämmer vad vi pratar om, och om man inte är överens om nodalpunkten så kan man prata om upplevelser ur olika världsbilder. Det händer även att dessa världsbilder kolliderar med varandra och skapar känslostormar. Man kan exempelvis ha olika ställningstagande till hur stor löneskillnaden kan vara för att kunna uppfattas som accepterad eller avvikande till den grad att den ses som en del av en ojämställdhet mellan könen. Vi tog tidigare exempel ur den medicinska diskursen som hade kroppen som nodalpunkt. Den medicinska diskursen ger ur den nodalpunkten med ett vetenskapligt tillvägagångssätt inte utrymme för diskurser som är utomkroppsliga. Det bildas därför en kollision av verkligheter när man försöker blanda in exempelvis religion i den medicinska diskursen. På samma sätt kan vi tänka oss att personer med nodalpunkt i statistik och analys ser en skillnad på 4,5% som icke märkvärdig, medan personer med nodalpunkt i jämställdhet och jämlikhet ”kolliderar” med dessa i form av vad som anses acceptabelt.

Vi ser också hur argumentationsfallasier spelar sin roll i bildandet av diskursen inom, inte minst, detta ämnet. Fallasierna blir som hinder på vägen som sätter stopp för en diskussion om viljan är att diskussionen ska leda till något mer än bara en krock av viljor. De tvingar oss att stanna och ta itu med fallasin, om vi är uppmärksamma nog att se den, om inte, så tar diskursen form genom fallasin. Argumentationsfallasierna har som förmåga att förvränga en diskussion till att ingenting riktigt kan redas ut. Frågan är hur man ska åstadkomma en förändring i handling eller endast i diskursen, om argumentationen inte går att belägga. Analysen fungerar som ett förtydligande, med konkreta exempel på hur världsbilder krockar. En viktig punkt att påvisa är dock att detta ändå formar skaparen av diskursen. Diskursen tar inte hänsyn till om delarna som formar den är sanna eller inte. Detta är en viktig del i en ökad förståelse för diskursen. Istället för att se argumentationsfallasierna som en form av argumentationsanalys, ser vi dem som viktiga att tänka på i diskursanalysen.

Slutsats

Uppsatsen har genom sitt sammanförande av Michel Foucaults teorier om maktförhållanden i diskurs, med nutida samhällsdebatt och diskussionsämnen i form av kvinnors och mäns lönesättning, lyft fram på vilka sätt diskurser hålls på sociala medier, skapat och redogjort för begrepp som tydliggör diskursens ramverk. Man har redovisat för 16:02-rörelsens utgångspunkt samt på vilket sätt den påverkar diskursen på de sociala medierna som analyseras. Man har även ur analytisk synpunkt funnit olika ämnen som behandlats, för att lättare analysera kausaliteter samt behålla en röd tråd.

Argumentationsfallasierna avslöjar även konkreta delar av diskursbildning som kan manipuleras av olika parter, samt tillför ytterligare en dimension av bildandet av diskurs, som kan ses i förhållande till den kritik som Foucault fick med liknelsen av determinism, som behandlades under rubriken tidigare forskning, "Foucault för alle?". Med tydliggörandet av diskursbildning på de sociala medierna, samt med tillförandet av argumentationsfallasierna, ges tydliga ramar kring vad diskurs kan vara och tillföra, samt hur olika världsbilder kan medföra hinder i form av bildandet av diskurs som inte nödvändigtvis leder någonvart. Filosofen Ludwig Wittgenstein sa en gång "Om ett lejon kunde prata, så skulle vi ändå inte förstå det". Detta kan fungera som ett exempel för att ytterligare poängtera att diskursen inte följer några lagar. Lejonet skulle forma en diskurs som inte förstods, i ord, av andra. Om vi vill tänka i banorna kring diskursanalys så blir vi medvetna om hur det vi själva framför, formar den. Detta gör det även enklare att förena diskurs med socialt arbete. Något som kommer att behandlas längre ned.

Tillbaka till den tredje parten

Utgångspunkten är Michel Foucault och Pierre Victors diskussion angående den tredje parten, i förhållande till en åtalande part och en åtalad part. I diskussionen för Foucault och Victor fram intressanta argument för domstolen som tredje part samt vilken inverkan den har på etik och moral. Ur detta växte ett intresse för att finna en potentiell tredje part i förhållande till jämställdhetsfrågor med ursprung ur upplevda strukturella jämställdhetsproblem, samt vilken inverkan denna tredje part kan ha.

Vi utgår från jämställdhetsrörelsen, som inkluderar såväl 16:02-rörelsen som metoo-rörelsen, och likställer den med den folkmassa som Foucault och Victor nämner, som den "åtalande" parten. Den "åtalade" parten ur jämställdhetsperspektivet kan då ses som de strukturella problem som beskrivs ur

dessa jämställdhetsrörelser. Exempel på detta kan vara just olika löner för kvinnor och män, eller hur sexuella trakasserier har uppmärksammats existera omfattande i samhället. När Foucault och Victor talar om den åtalade parten och den åtalande parten så diskuteras 'domstolen' som eventuellt neutral mellan dessa två parter.

I motsats till de problem som Foucault och Victor talar om så finns det ingen självklar *neutral* tredje part i förhållande till de strukturella problemen som nämnts ovan. Ett försök att finna en tredje part kändes emellertid intressant inom uppsatsens omfång för att finna nya infallsvinklar till diskursen som behandlas.

Inom ämnet olika lönesättning för kvinnor och män har vi genom analysen funnit att det finns en löneskillnad, men att vi inte nödvändigtvis kan precisera vad den beror på. Om ett antagande görs att den beror på en diskriminering gentemot kvinnor, dyker frågan upp – varför? Och vad/vem är parten som driver detta?

Följande redogörelse har kapitalism som utgångspunkt, samt en diskussion kring vilka möjliga orsakssamband som kan kopplas till diskursen om löneskillnader mellan kvinnor och män. Kapitalism som begrepp kommer här inte att redogöras i djupare form, på grund av uppsatsens begränsningar. Utgångslägen grundar sig därför i en vedertagen uppfattning med stöd av nationalencyklopedins (www.ne.se) definition av kapitalism

NE beskriver kapitalism som ett ekonomiskt system där produktionen regleras av marknadskrafterna. Produktionen inriktas på det som visar sig finna köpare (www.ne.se).

Sett tillbaka till historien så har det varit män som först tillträdde arbetsmarknaden i stor skala. Kvinnorörelsen organiserades till en början under 1850-talet i USA och Storbritannien och spred sig därefter till länder i Europa i en protest av de begränsade handlingsutrymmena som fanns för kvinnor inom lagar (www.ne.se). Detta kallades den första vågens kvinnorörelse. Detta uppföljdes av en mellan period och en andra vågens kvinnorörelse under 1960- och 1970-talen.

Ett antagande kan göras, att under denna tid av begränsningar av kvinnors handlingsutrymmen, så formades strukturer inom kapitalismens ramar som gynnade män. Enkelt förklarar kan det beskrivas som att mannens startskott till arbetsmarknadsfrågor kom långt innan kvinnan, och att resultatet av detta ledde till en utformning som till större del hade män i åtanke, då produktionen regleras av marknadskrafterna, och männen var de första att besitta dessa positioner av produktion. Diskurser

rörande arbetsmarknad kan sannolikt därför ha formats inom samma utformning. Med tillbakablick på NE:s definition av kapitalism kan ett antagande även göras att produktionen formas utefter normer kopplade till större delen av män. Kvinnors inträdde till arbetsmarknaden skedde företrädevis fram till 1980-talet (www.scb.se). Till dess kan möjligtvis män haft tillgång till att röra sig inom de kapitalistiska förhållningssätten och mönster som formar marknadskrafter, på ett sätt som kvinnor fram till dess inte haft. Reflektionen leder till kapitalismens ramar som en tredje part som, genom delvis diskursen, format de strukturella problem som upplevs finnas idag.

Detta område lyfts här fram i form av teori och bör inte ses som en form av resultat ur uppsatsens analys av material. Det kan därför möjligtvis ses som någonting som skulle kräva vidare forskning för att tydligare visa på, eller mot relevans i förhållande till de hinder som jämställdhetsrörelsen upplever sig möta i nutid.

Vad har diskursen för relevans i socialt arbete?

Diskurs ses, ur denna uppsats tolkning, som en substans enligt Baruch Spinozas definition – alltså det som är i sig självt och förstås genom sig självt (Koistinen, O. & Biro, J. (red.) 2002). Diskursen, liksom substansen, är i sig inte beroende av någonting annat. Om den upplevs vara beroende av någonting annat så står det ”i relation till detta andra och kan inte förstås enbart utifrån sig självt”

(<http://www.vux-gotland.se/filosofi/spinoza.htm>). På så sätt kan vi förklara hur diskursen tar olika form i förhållande till vad som formar den, nämligen kommunikationen.

Gottfrid Wilhelm Leibniz använder sig av samma utgångspunkt i sin förklaring av monader (Leibniz (1976[1969]) i att de inte är materiella objekt, de saknar form, de börjar och slutar inte någonstans.

Diskursen finner heller inget syfte i att definieras eller kategoriseras för mycket. Syftet ligger snarare i att, liksom Foucault, expanderas och adderas: “Instead of gradually reducing the rather fluctuating meaning of the word ‘discourse’, I believe I have in fact added to its meanings” (Foucault, 1972: 80. Ur Mills 1997). I strävan efter att expandera diskursens applicerbarhet kommer vi även att finna meningen i att förhålla oss till diskursen, nämligen en ökad medvetenhet om diskursens betydelse i förhållandet till kommunikation. Det finns ett högre syfte i att addera dimensioner till diskursen, snarare än att ’lösa gåtan’. Utifrån denna ståndpunkt finns det ingenting att lösa, endast att förhålla sig till. Ju mer vi utvecklar teorier och tankar kring diskursen, desto mer förhåller vi oss till den och finner det användbart.

Det kan kännas otympligt att skapa termen diskurs som genom sin egen definition *saknar* en enhetlig definition. Men diskursen är någonting som har fått liv och som tar olika form var den än hamnar.

För att visa att diskursen inte är den enda termen som är svårfångad tar vi hjälp av ett citat. Det sägs att Richard Feynman en gång uttalade sig följande angående kvantfysiken: "If you think you understand quantum mechanics, you don't understand quantum mechanics." (The Character of Physical Law - (Anon 2014).

Om vi accepterar att diskursen står i relation till kommunikation, så kan påståendet göras att diskurs till viss del är mötet ur vilket kommunikation uppstår.

Genom detta är diskursen högst *relevant* till det sociala arbetet, och ett ämne som bör beröras inom det sociala arbetet. Genom mötet skapar vi diskurs och ger det uttryck. Genom att vara överens om nodalpunkterna, kan vi ge diskursen ett uttryck som vi bevarar, utveckla och återgå till, liksom den medicinska diskursen. Vid händelsen att vi inte är överens om nodalpunkterna så tar diskursen nya

uttryck varje gång. Ett samtal ser på grund av diskursens komplexitet, aldrig likadant ut. Detta förövrigt likt Leibnizs uppfattning om att alla monader är olika.

Konkret är temat om diskursen applicerbart på många nivåer inom det sociala arbetet. Vi kan reflektera kring hur diskursen tar form i mötet med klienter, hur mötet tar form, gör att vissa klienter och vissa professionella rör sig mot samma mål. Vi kan även reflektera kring varför vissa klienter kan anses som 'motsträviga' eller inte 'motiverade', samt reflektera kring att "motivera den omotiverade" (Börjeson 2015) utifrån diskursperspektiv.

Vi kan även reflektera kring diskursens form på arbetsplatsen, utifrån faktorer som människorna som arbetar där, eller hur de politiska ramarna formar arbetet, samt hur vi som individer förhåller oss till allt detta.

Törs det sägas, att diskursen har allt för lite plats i socialt arbete, när den representerar essensen av det sociala arbetet – nämligen mötet och det sociala

Referenslista

- Björnsson, G., Kihlbom, U. & Ullholm, A. (2009). *Argumentationsanalys: färdigheter för kritiskt tänkande*. (2. [utökade] utg.) Stockholm: Natur & kultur
- Börjeson, B. & Börjeson, M. (2015). *Förstå socialt arbete*. (3., uppdaterade uppl.) Malmö: Liber.
- Delad glädje är dubbel glädje? En studie om nyhetsdelning i sociala medier. Ingela Wadbring & Sara Ödmark. Demicom, Mittuniversitetet. 2014
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: selected interviews and other writings 1972-1977*. (1. American ed.) New York: Pantheon.
- Koistinen, O. & Biro, J. (red.) (2002). *Spinoza: metaphysical themes*. Oxford: Oxford University Press.
- Leibniz, G.W. (1976[1969]). *Philosophical papers and letters*. (2. ed.) Dordrecht: Reidel.
- Leibniz, G.W. (1991). *G.W. Leibniz's Monadology: an edition for students*. London: Routledge.
- Netflix (2018, mars). Ricky Gervais: Humanity [Video]. Hämtad från <http://www.netflix.com/se-en/title/80189653>
- Nilsson, Roddy. Foucault för alle?: En diskussion om Foucault, radikalitet och historievetenskapen. Institutionen för samhällsvetenskap, Växjö universitet. (2007).
- Stenbock-Hult, B. (2017). *Kritiskt förhållningssätt: en vetenskaplig, etisk attityd och ett högskolepedagogiskt mål*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.
- Willig, C. & Stainton Rogers, W. (red.) (2013[2008]). *The SAGE handbook of qualitative research in psychology*. Los Angeles, [California]: SAGE.
- Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Appendix

Nedan följer uppsatsens material i sin originalform.

A **BLA**

Ush, jag orkar verkligen inte med folk. Vad är det för fel på er? Klart en man och en kvinna ska ha lika lön för samma jobb!!! Varför ska ni börja motargumentera och dra fram skitexempel hit och dit på hur detta inte kan stämma, när det är REN FAKTA?!?! Det kokar inombords när jag läser kommentarerna ovanför och blir fan skrämdd..

B **BLA**

Retweeted
Mar 8

"Det är inte så mycket att snacka om, vi måste individualisera föräldraförsäkringen. Det är en viktig fråga för jämlikheten i inkomst. Det är också att sätta barnen främst, där föräldrarna tar lika mycket ansvar för familjen", säger på #lönheladagen

Translate from Swedish

5 5 16

C **RÖD**

@ Jan 4

Det strukturella lönegapet handlar om att kvinnors arbete värderas lägre, även när kompetenser och skickligheter är likvärdiga. Gapet kan bara slutas om vi låter kvinnors löner öka snabbare än mäns! Vår GS intervjuas i @tidn_arbetet. #lönheladagen #svpol

Translate from Swedish

D **BLA GRÖN**

↳ Lön hela dagen Retweeted

██████████ @ ██████████ · Mar 8

Varje år på 8 mars möts jag av män som ställer sig helt frågande till att ojämställda löner och villkor finns i Sverige. Att kvinnodominerade arbeten systematiskt värderas lägre. Man menar att kvinnor är välkomna att välja mer välbetalda yrken. Jag säger dags för #lönheladagen!

🌐 Translate from Swedish

💬 4

↻ 3

❤️ 33

✉️

E **GUL**

██████████ Va..? På mitt jobb tjänar du din lön (många mer än mig) tills du stämplar ut.. Kvinna, man, hen, den, det vem nu du än är.

F **BLÅGRÖN**

██████████ @ ██████████ Hon har lagt ut bevis. Och några Youtube videos där nån hatar på ██████████ är inte riktigt bevis från din sida. Statistik hade fungerat bättre. Och du kan inte jämföra med hela världen, ██████████ skriver om situationen i Sverige, eller? Och kvinnor FÖRVÄNTAS vara hemma med barnen eftersom det gangnar familjen, eftersom mannen oftast tjänar mer. Det kanske är där skon klämmer, att män generellt blir betalda mer!! Varför följer du någon som du ogillar så mycket, har du inget bättre att göra? Jag följer inte Drumpf på Twitter eller någonstans..

██████████ @ ██████████ Nej det var inget bevis för den visade ingenting. Jag länkade inte bara det du beskriver, läs igen. Statistik visar ingenting, bara en viss del. Nu får du länka till varför kvinnor förväntas vara hemma och allt annat.

██████████ @ ██████████ Om du inte vet själv att kvinnor förväntas vara hemma med barnen, då vet jag inte vilken planet du bor på. Det är ju därför många familjer ogillar de nya reglerna att pappan måste vara hemma fler dagar, för familjen förlorar mer inkomst då. Men det vet du nog om.

G **BLÅRÖD**

██████████ @ ██████████ · Feb 18

Måndagstrött? Som kvinna kan du ta det lugnt redan kl 16.02. Det är då du slutar få betalt. Idag och alla andra dagar. [#lönheladagen](#)

Translate from Swedish

H **GUL**

██████████ Min sambo tjänar mer än sina kollegor som är killar och dom har samma jobb!

I **GUL**

██████████ @ ██████████ En kvinnlig vän av mig jobbar i byggbranschen och får ca 3000 kr mindre i lön än sina manliga kollegor som hon examinerades med. Samma jobb - olika lön.

J **GUL**

██████████ På eftermiddagsskiftet på mitt jobb har alla tjejer betalt till 23:00.

K **GUL**

██████████ Lika lön för lika arbete oavsett kvinna eller man. Ska vi slopa individuell lönesättning också? Tänker kvinnor i mellan, där skiljer det ju också...